

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST

EN

WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang.”

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . f 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . . f 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Tropisch Nederland. — Onze Koloniale Weermacht. — De jongste Koloniale Mogenheid. — Uit de O.-Indische Mail. — Pest op Java en Madoera. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leeszaal. — Mededeelingen.

Tropisch Nederland.

Zoo heet het maandblad, dat uitgegeven wordt met medewerking van het bestuur der groep Nederl.-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Het Algemeen Nederlandsch Verbond wil bij alle Nederlanders en stamverwanten, waar ter wereld zij zich ophouden, het bewustzijn van stamtegenwoordigheid wekken; — het bestrijdt door eigen orgaan en voorlichting der pers lasterlijke aantijgingen of beschouwingen tegen ons volk en onzen stam; — het geeft geschriften uit en treedt overal op waar de Nederlandsche stam kwijnt of wordt bedreigd.

De steller van de rubriek in Het Koloniaal Weekblad „O. en W.-Ind. Literatuur-overzicht” maakt ons opmerkzaam op den ontzettenden flater, die een medewerker, zich tekenende „Nederlander” in no. 8 van „Tropisch Nederland” ten aanzien van Oosten West begaat. Het zou ons aanleiding geven tot de vraag: of onze vereeniging dan buiten den Nederlandschen stam wordt gesteld, of zij geen steun behoeft, of men haar te benijden heeft de „vrij zware” (?) regeeringssubsidie, of zij bloot gesteld mag worden aan „lasterlijke aantijgingen of beschouwingen”, welke het Verbond op zich neemt bij anderen uit den Nederlandschen stam te bestrijden? Tropisch Nederland, wil zij krediet verwerven in de publieke opinie, haaste zich een anderen „Nederlander” te kiezen, die haar inlicht omtrent de handelingen der vereeniging Oosten West, een die, alvorens te oordeelen, zich op de hoogte van zaken stelt en ook kennis neemt van het orgaan der vereeniging Het Koloniaal Weekblad, waar hij in een groote advertentie van elk nummer van wege het Informatie-Bureau kan lezen, dat niet slechts „drie”, maar reeds zeven boekjes verschenen zijn en dat zijn vraag: „Waar blijven de boekjes voor ingenieurs, opzichters en onderwijzers?” een ijdele vraag is, die zijn lichtvaardig oordeel leelijk aan de kaak stelt. Die boekjes toch zijn reeds sedert lang verschenen en verkrijgbaar bij het Informatie-bureau van de vereeniging Oosten West, Heulstraat 17, de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9, Den Haag, en bij alle andere boekhandelaren.

Onze Koloniale Weermacht.

Het „Rapport” van de Staatscommissie voor de verdediging van Nederlandsch-Indië.

VIII.

Beheer van de Vloot.

Een belangrijk punt van beschouwing ligt nog in de vraag, hoe een vloot in O.-I., als door de Staatscommissie is aangegeven, beheerd moet worden.

De tegenwoordige toestand, zooals die voortspruit uit de regeling, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 1896, heeft tengevolge, dat de vloot in Indië uit twee deelen bestaat, nl. een Nederlandsche scheepsmacht onder beheer van den Minister van Marine, en een Indische Militaire Marine, beheerd door den Minister van Koloniën.

Vloeien uit dezen toestand geen bezwaren van krijgskundigen aard voort, omdat het gebruik van beide genoemde scheepsmachten ten slotte in één hand, nl. die van den G.-G., berust, wel doen zich bezwaren voor bij de oorlogsvorbereiding. Thans toch bestaat een gedeelde verantwoordelijkheid voor de verdedigingsmiddelen ter zee van N.-I. en wat het materieel en wat het personeel betreft.

Met de Staatscommissie van 1906 wordt als fundamenteel beginsel vooropgesteld, dat de behartiging van de belangen van het deel der Zeemacht in N.-I., dat een taak heeft te vervullen bij de verdediging der Kolonie tegen buitenlandsch geweld, moet komen in één hand. Alleen op die wijze toch zal een deugdelijke oorlogsvorbereiding mogelijk zijn en zal verkregen worden, dat in de verschillende onderdeelen der defensie naar één bepaalde lijn wordt gehandeld en dat de voorzieningen ten behoeve van de nu administratief gescheiden deelen der vloot, die telkenmale in elkaar grijpen, homogeen zijn.

Wanneer nu vaststaat, dat het beheer moet komen in één hand, dan dient uitgemaakt te worden aan wien dat beheer moet worden opgedragen, aan den M. v. Koloniën of aan dien van Marine.

De conclusie der Staatscommissie 1906, dat de geheele verantwoordelijkheid van de defensie ter zee van N.-I. en de daarvoor noodige middelen behoort te berusten bij den M. v. Koloniën, heeft daarbij ook voor deze Staatscommissie, om haren eenvoud, veel aantrekkelijks.

Waarom, zoo is men geneigd te vragen, zou ook niet een koloniale marine georganiseerd kunnen worden op dezelfde wijze als thans het Indische leger georganiseerd is?

Toch is voorzichtigheid in deze geboden; niet het minst wellicht om redenen van principiëlen aard. Houdt men toch het oog op den ontwikkelingsgang van onze Koloniën, voorziet men een steeds meer zelfstandig worden daarvan, een toekomstige coördinatie van verschillende rechtsgemeenschappen, welke te zamen den Nederlandschen Staat uitmaken, dan gevoelt men aanstonds, dat het denkbeeld van een koloniale vloot niet aanvaard kan worden, zonder ook met die toekomst rekening te houden.

De verdediging van ieder der hiervoor bedoelde rechtsgemeenschappen, zal immer Staatszaak zijn, niet taak van iedere rechtsgemeenschap voor zich zelf. Die verdediging is een „imperiaal” belang, welks behartiging niet aan een onderdeel van het imperium mag worden overgelaten, omdat alsdan de zekerheid ontbreekt, dat het naar behooren zal worden verzorgd.

Daarom moet het denkbeeld van een koloniale marine verworpen worden en zal men moeten blijven vasthouden aan eene Staatsmarine, wat echter niet uitsluit, dat deze zoo kan worden georganiseerd, dat zij in hare samenstelling voor elk deel van den Staat aan afzonderlijke eischen beantwoordt.

Deze beschouwing geldt echter niet voor het koloniale leger. Immers het leger heeft als hoofdtak de handhaving van de inwendige rust en orde; het heeft slechts mede te werken bij het tegengaan van buitenlandsch geweld. Een zuiver koloniaal leger — voornamelijk als instrument voor de handhaving der inwendige rust en orde in de afzonderlijke Indische rechtsgemeenschap — heeft dus alle reden van bestaan. De vloot daarentegen heeft nagenoeg uitsluitend imperiale belangen te handhaven en is mitsdien met het koloniale leger niet op één lijn te stellen.

Verdiert het op dien grond reeds geen aanbeveling een afzonderlijke koloniale vloot op te richten, er zijn ook zeer groote praktische bezwaren, die nopen het standpunt der Staatscommissie 1906 niet te aanvaarden, nl. het personeels-vraagstuk.

Vermeende die commissie toch, dat aan één en denzelfden persoon meerdere functiën op te dragen waren (generaliseering), de praktijk der laatste jaren wijst er op, dat, integendeel, specialiseering van het personeel noodzakelijk is.

En dan rijst de vraag: hoe zal het Europeesch personeel bij een koloniale vloot verkregen en voltallig gehouden kunnen worden?

De Staatscommissie 1906 vermeende door werving. De resultaten der werving voor het Indische leger — zie de lezing in Krijgswetenschap 23/II '12 — bewijzen echter voldoende, dat dit onmogelijk zal zijn.

En wat nu nog betreft de meening, dat het benodigde Europeesche personeel verkregen zou kunnen worden uit Europeanen, welke in N.-I. wonen, uit een tienjarige ervaring blijkt, dat uit dat milieu voor de Indische vloot weinig te verwachten is.

Uit het voorgaande blijkt wel; dat een goede oplossing van het vraagstuk der voorziening in tekwaam personeel voor de vloot in O.-I., voor zoover dat niet uit Inlanders kan bestaan, alleen gevonden kan worden door voor den dienst op die vloot Nederlandsch marine-personeel, zowel vrijwilligers als dienstplichtigen, te bestemmen. En deze omstandigheid brengt noodwendig mede eenheid van personeel, onder één beheer, en wel dat van den M. v. Marine.

In verband met het vorenstaande acht de Staatscommissie een beheer door den M. v. Marine, waarbij de vloot in Indië in haar geheel als een onderdeel van de Koninklijke Marine beschouwd en als zodanig geheel door het D. v. Marine in Nederland beheerd wordt, niet alleen de regeling, die den besten waarborg geeft voor een gezonde ontwikkeling van de geheele Zeemacht van den Staat, maar ook de eenige practisch mogelijke.

Bij eene beheersregeling als hiervoren werd aangeduid, zou het beheer van den M. v. Marine zich feitelijk ook moeten uitstrekken over het inlandsch personeel, alsmede over de werven en kolonstations in Indië, voor zoover althans de werven uitsluitend Marine-arsenaal zijn, de kolonstations

uitsluitend ten dienste der vloot strekken. In dat geval toch zou het beheer zonder bezwaar aan den M. v. Marine kunnen worden opgedragen, doch komen zoowel de werf als de kolenstations aan verschillende diensten ten goede, dan is het beter, dat zij Indische inrichtingen blijven, die in overleg met den M. v. Marine zoodanig geoutilleerd en van zoodanige voorraden voorzien worden, dat te allen tijde in de behoeften der vloot kan worden voorzien. Ook de inrichtingen, waar het inlandsch personeel voor de vloot wordt opgeleid, behooren onder het beheer van de Indische Regeering te staan.

Voorgaande conclusie, dat het beheer over de Staatsmarine, dus ook over het deel, dat in Indië verblijft, gevoerd behoort te worden door den M. v. Marine, is echter alleen aannemelijk wanneer het medezeggenschap van Indië behoorlijk verzekerd wordt. Niet alleen moet samenwerking met de Indische Regeering verkregen worden ten aanzien van de samenstelling van de vloot, maar ook bij het beheer moet de Indische begroting zonder instemming van den M. v. Koloniën niet belast kunnen worden met de uitgaven voor de Marine.

In den eerstgenoemden eisch kan worden voorzien door de samenstelling van de geheele vloot — dus zoowel van haar Nederlandsch als van haar Indisch gedeelte — te regelen bij een Vlootwet.

Wanneer deze wet bij de Staten-Generaal wordt ahangig gemaakt door de Ministers van Marine en van Koloniën te zamen, waarbij de laatste uit den aard der zaak de Indische Regeering zal hebben gehoord, dan zal deze Regeering dus verzekerd zijn, dat met hare inzichten wordt rekening gehouden, en wordt bij de Volksvertegenwoordiging tevens de overtuiging gevestigd, dat de belangen van beide deelen van den Staat in het oog zijn gehouden.

Wordt dan in dat wetsontwerp ook het beschikbaarstellen der middelen voor geruimen tijd vastgelegd en zijn de tactische eischen, waaraan de schepen moeten voldoen, er mede in belichaamd, dan is de medewerking van het Indisch bestuur, wat het materieel betreft, afdoende verzekerd.

Wat het gebruik der vloot in Indië betreft, wordt door regeling van het beheer door den M. v. Marine geen enkele verandering gebracht in de verhouding van den G.-G. tot de vloot, die in zijn gewesten wordt gestationeerd. Hij blijft daarover dezelfde bevoegdheden behouden als die welke hem nu over het Nederlandsch eskader zijn toegekend en hij kan die vloot dus altijd gebruiken, zooals hem dit in het belang van de Kolonie noodig voorkomt.

(Wordt vervolgd.)

De jongste Koloniale Mogendheid.

D. A. H. schrijft ons:

In de pas als boek verschenen Reisbrieven van dr. Aletta Jacobs, lees ik omtrent de Philippijnen:

„Dat de Vereenigde Staten het ernstig meenen met de opvoeding der Philippinos tot zelf-regeering, blijkt niet alleen uit de vele verschillende onderwijsinrichtingen, die zij hier tot stand brachten, maar nog meer uit de wijze, waarop zij nu reeds een groot deel van hetgeen in het belang der Philippijnen moet worden gedaan, in handen van het volk zelf gegeven hebben. In plaats van, zooals bij ons geschiedt, alle wetten en verordeningen van uit het Moederland pasklaar naar de koloniën over te zenden, wordt over de innerlijke zakenregeling hier in het land zelf beslist. Als we nagaan, dat voor onze Koloniën alles bedisseld wordt in een Tweede Kamer, waarvan in den regel 98% nooit Java of een onzer Buitenbezittingen gezien heeft en waarvan 75% nooit de minste belangstelling in de ontwikkeling onzer Koloniën getoond heeft, dan komt het mij voor, dat er voor ons veel te leeren valt in de wijze, waarop de Amerikanen de regeering der Philippijnen geregeld hebben.

Verder lees ik:

„De Philippijnsche eilanden dan worden geregeerd ongeveer op de wijze, waarop in de V. S. een Territory geregeerd wordt.

Vooreerst een Gouverneur-Generaal, die door de V. S. wordt benoemd, en die naast zich heeft 8 personen, waarvan 4 Amerikanen en 4 Philippino's zijn, die door de Regeering te Washington D. C. worden aangesteld en hem in de uitoefening zijner taak ter zijde staan. Deze 9 personen vormen te samen „The Commission”, zooals zij hier genoemd worden, en werken in den geest van een Upper House of Eerste Kamer. Tegelijk staan de 8 Commissioners aan het hoofd van 4 departementen, die verdeeld zijn in: 1. Binnenlandsche Zaken; 2. Financiën en Justitie; 3. Handel en Politiek; 4. Openbaar Onderwijs, — dus oefenen zoo iets als een ministerstaak uit. Aan het hoofd van elk der departementen staat een Amerikaan of een Philippino.

De „Assembly”, zooiets als de Tweede Kamer, bestaat uit 81 afgevaardigden — één voor elk district —, waarin de gezamenlijke eilanden verdeeld zijn. Zij wordt voor 4 jaar verkozen. De Assembly benoemt uit haar midden een speaker en deze stelt zijn eigen secretarissen aan. Om tot lid der Assembly gekozen te kunnen worden, moet men 25 jaren oud zijn en verder aan de zelfde voorwaarden kunnen voldoen, waaraan een kiezer voldoet. Kiezers zijn zij die vóór 1898 burgers waren van de Philippijnen en daarna trouw hebben gezworen aan de nieuwe constitutie. Bovendien moeten zij kunnen lezen, spreken en schrijven in de Engelsche of Spaansche taal, of een eigendom bezitten, dat 500 peso's — een peso is f 1.20 — waarde heeft, of minstens 30 peso's jaarlijks in de directe belastingen betalen.

De macht der Assembly gaat niet verder dan wetten en verordeningen voor te stellen en te verwerpen of aan te nemen. Vóór zij, in het laatste geval, echter tot wet worden verheven, moet de Commission er over geraadpleegd worden; keurt die af, dan is de wet verloren; keurt die goed, dan gaat zij naar het Congres in de V. S., die er dan al dan niet het veto over uitsprekt.

Nu zitten in het Congres te Washington D. C. twee afgevaardigden van de Philippijnen, die geen recht tot stemmen, maar wel recht tot spreken hebben. Een der afgevaardigden wordt door de Assembly gekozen; de ander wordt door de Commission aangewezen. Beiden moeten echter Philippino's zijn en die door de A. wordt gekozen, moet de goedkeuring van de C. en die door deze laatste gekozen wordt, de goedkeuring van de A. hebben.

Deze twee mannen vertegenwoordigen in de V. S. de belangen der Philippino's en worden door de V. S. betaald. Zij ontvangen jaarlijks 'n salaris van 5000 dollars en bovendien 2000 dollars voor den eersten keer, om in de voorloopig te maken kosten te voorzien. Zoodra nu een wet, afkomstig van de Philippijnen, het Congres bereikt, dan zijn zij daar om dit onderwerp toe te lichten en te verdedigen. Men onderstelt, dat de een daarbij het gezichtspunt der A., de ander dat van de C. vertolkt, vooral, wanneer deze beide lichamen niet in elk opzicht harmonieëren. Laat mij niet vergeten te zeggen, dat de C. niet alleen het recht van aannemen of verwerpen van een wetsvoorstel heeft, maar dat zij een wet ook mag amendeeren.

De eilanden zijn in 38 provinciën ingedeeld; aan 't hoofd van elke provincie staat een Philippinogouverneur, die door de kiezers uit de provincie gekozen wordt. Over de verkiezingen moet evenwel de Gouverneur-Generaal zijn goedkeuring uitspreken.

Elke stad en elk dorp of dorpie heeft zijn gemeenteraad met een president, zooals hier de burgemeester wordt genoemd, en twee of vier wethouders. De zelfde personen, die kiezers zijn voor de Assembly, zijn dit ook voor de Gouverneurs- en gemeenteraden.

Men ziet — zoo eindigt Dr. Jacobs haar beschouwingen over de regeering der Philippijnen —, dat Amerika slechts de een of anderen dag de onafhankelijkheid der Philippijnen behoeft te verklaren, dan is het geheele land gereed om de regeering in eigen handen over te nemen. Daarnaast wordt sterk verlangd, want ondanks al het goede, dat de Amerikanen hier gebracht hebben, zijn zij door het volk toch niet geliefd. Het zijn alleen de ontwikkelde Philippino's, die al het goede beseffen, dat hier door de Amerikanen tot stand wordt gebracht, doch de groote onontwikkelde massa ziet in hen slechts indringers, en wat meer zegt, menschen, die zij niet begrijpen en daarom met groot wantrouwen bejegenen.

Omtrent de regeling van het onderwijs lezen wij als volgt:

„Het Amerikaansche opvoedingssysteem plotseling toegepast op een Oostersch volk, is een proefneming eening in haar soort. De Philippino's, waarvan een dozijn jaren geleden slechts een klein deel kon lezen en schrijven, zijn in 1901 plotseling begiftigd met een bezending van 1000 Amerikaansche onderwijzers en onderwijzeressen, die overal in de verschillende eilanden scholen openden volgens 't Amerikaansche systeem en daar onmiddellijk onderwijs begonnen te geven in de Engelsche taal. Langzamerhand zijn er Philippino's-onderwijzers en -onderwijzeressen gevormd en zijn de Amerikanen nu werkzaam als inspecteurs, maar toch zijn er thans nog 683 Amerikaansche onderwijzers van het lager onderwijs over alle eilanden verspreid en nemen ongeveer 500.000 kinderen aan het L. O. deel.

Voor de bevolking der Philippijnen staan, behalve de kloosterscholen en particuliere inrichtingen van onderwijs, open 5000 openbare lagere scholen; zoodanig 245 scholen voor meer uitgebreid onderwijs; 38 hoogere burgerscholen (in Nederl.-Indië zijn er slechts 3, en plaatsen, als bv. Bandoeng, die er om schreeuwen, krijgen ze niet!); normaal-scholen voor de opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen; 13 vakscholen en 1 universiteit, waar leerstoelen zijn voor de medicijnen, de veeartsenijkunde, de rechtsgeleerdheid, het ingenieursvak, de pharmacie, waar cursussen gevolgd kunnen worden voor den landbouw, het boschwezen, de vrije kunsten en wetenschappen.

Laat men, roept Dr. Jacobs uit, laat men van deze universiteit niet gering denken! Zij voert de leerlingen op tot een wetenschappelijke hoogte, die in niets voor onze universiteiten onder doet.

De spatieering is van mij.

HAAGSCHE KUNSTHANDEL

119 NOORDEINDE 119.

Ruime sortering GRAVUREN, in zwart en artistique hand gekleurd. ETSEN, AQUARELLEN en TEGELS van de goedkoopste tot de duurere soorten.

GRATIS VERPAKKING VOOR INDIË bij aankoop vanaf f10.—

MAILKOFFERS.

DEKSTOELEN.

HANGMATTEN.

H. W. v. BRAKEL & Zn.

HOFMEDEN

PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT

KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)

School- en Pensioengeld internaat f 800.—

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—

De Directrice: A. J. NELCK.

F. W. VAN WIJK = DAMES-
KLEERMAKER.

Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

Speciaal adres voor:
PLUCHEMANTELS, BONTMANTELS
en TAILOR-MADE COSTUMES
NAAR MAAT.

Behangers en Stoffeorders

Linoleums,

Taplifen,

Meubelen.

P. J. Veelo & Zonen
Den Haag
Lange Houtstr. 15b
Telefoon 5555.
Herderinnestraat 18
Telefoon 2048.

N.V. PULP-, JAM- & CONSERVENFABRIEK
VRUCHTEN- & GROENTENDROGERIJ
PRINCENHAGE.

GEDROOGDE GROENTEN, GEDROOGDE AARDAPPELEN,
voor export en voor scheepsgebruik.

Offerte met monsters op aanvraag te bekomen.

J. van der Putten.

Garneerartikelen — Modefournituren.

Valeriusstraat 51. Telef. 1670.

Uit het bovenstaande blijkt zonneklaar, dat de S. van Noord-Amerika — als koloniale mogendheid, om zoo te zeggen, nog in de lange kleeren — magstukken, waarover wij, gesteund door een overvinding van eeuwen, nog altijd praten en schrijven — de automonie, de vertegenwoordiging in het parlement en het volks- en ook het hooger onderwijs hebben aangedurfd niet alleen, maar ook tot oplossing hebben gebracht, met een energie, die onze overdeelde bewondering afdwingt.

Doet Dr. Jacobs ons als koloniale mogendheid recht, als zij zegt: „dat er voor ons veel te leeren is in de wijze waarop de Amerikanen de regeering der Philippijnen geregeld hebben”?

Uit de O.-I. Mail.

De verwijdering van D. D. De Bataviasche bladen hebben allen eenige beschouwingen aan het besluit tot interneering van den heer Douwes Dekker.

De **J a v a b o d e** schrijft o. m.: „Er is den gevangenen ruimschoots tijd gelaten tot inkeer te komen, er zijn pogingen genoeg aangewend om hen tot inkeer te bewegen, maar dat heeft niets gebaat. Zij hebben niet gewild en voor deze houding hebben zij zelf de regeering geodzaak om haar uiterste middel op hen toe te passen.

Het is mogelijk, waarschijnlijk zelfs, maar niet aantoonbaar, dat zij onder invloed van derden zoo zijn gekomen. Maar al is dit zoo, dan nog kon de regeering, gezien hun houding, niet anders doen, dan strafrechterlijke correctie, die immers zou worden ondergaan met den vasten wil om, als de vrijheid herkrigen zou zijn, op den thans ingeslagen weg voort te gaan, kon niet baten.

Misschien brengt een verblijf van korteren of langeren duur in een andere omgeving een verandering in goede.....

Menschen, die Tjipto goed kennen, vreezen van het. Wij kunnen slechts hopen van wel.

Want al keuren wij ook dezen regeeringsmaatregel goed, wij kunnen dien onmogelijk met vreugde bevoelen. Het inlandsche volk heeft mannen als Tjipto nodig, om het voor te gaan op den weg der ontwikkeling, om het op dien weg te leiden. Het heeft een behoefte aan would-be martelaren, maar des te meer aan voorzichtige, beleidvolle voorgangers, die met moedigheid en krachtig met de overheid willen medewerken tot opheffing van den inlander en tot verandering van zijn economische afhankelijkheid.”

Het **Nieuws v. d. Dag** helt over tot de meening, dat de maatregel misschien niet noodig ware geweest, als de regeering wat vroeger tegen den heer Douwes Dekker was opgetreden. Maar, aannemende, dat de regeering de actie van den heer Douwes Dekker au sérieux heeft genomen, komt het **Nieuws** toch ook tot de slotsom, dat der regeering in dat geval geen anderen weg open bleef.

In het **Bat. Nieuwsblad** veroordeelt Mr. Thomas op theoretische gronden de exorbitante rechten der regeering. Maar hij is niettemin van oordeel, dat de regeering moest handelen, gelijk zij gedaan heeft. Hij schrijft:

„Wij willen wel aannemen, dat het niet in de beveling van den heer Douwes Dekker heeft gelegen, de gemoeieren hier te lande op te zweepen. Maar de regeering oordeelt niet naar de bedoeling en houdt slechts het effect in het oog. Dit effect nu is niet anders geweest dan dat de gemoeieren in zulk een staat van opwinding zijn gebracht, dat de openbare rust bedreigd werd. De regeering heeft zooveel lankmoedigheid betracht, dat zij in het eerst den indruk maakte van weekhartigheid en ten slotte van vrees. Overrijd heeft de regeering zeker niet gehandeld. Zij zag in dat langer zwijgen tot noodwendig gevolg hebben moest: de liquidatie van het staatsgezag. Zij begreep, dat elke zwakheid van hare zijde door het publiek voortaan als vrees zoude worden beschouwd. Alle weifeling en aarzeling liet zij varen en stelde die tegenover actie.”

De heer **F. H. K. Zaalberg** schrijft in het **Bat. Handelsblad** over de beslissing. Hij acht haar formeel juist, maar af te keuren „uit het oogpunt der rede”. Hij is van oordeel, dat de regeering den heer Douwes Dekker voor den strafrechter had moeten brengen:

„De regeering heeft te lang verwijld; en eindelijk lezende tusschen de haar ten dienste staande ridders, koos zij het meest aanvechtbare. Waar zóoveel strafbare feiten naar haar eigen overtuiging ten laste gelegd konden worden — en de tegen opruiing en opzetting bedreigde straffen zijn niet malsch — waar ten slotte er toe gekomen is niet langer den „reest” des heeren Douwes Dekker, maar hem zelf beschouwen als gevaarlijk, had allereerst uitgezakt dienen te worden of en in welke mate de strafrechter het schadelijk bedrijf had kunnen keeren. Het eerst wanneer gebleken was, dat deze te kort schoot, van de justitieele tusschenkomst geen heil was te verwachten, had de administratieve bestraffing aangegrepen kunnen worden. En dit klemt te meer, waar de geschiedenis dezer interneering leert, dat het materiaal reeds lang te voren lag opgetast, de gelegenheid voor een tusschenkomst der justitie dus reeds ontbroken heeft. Men grijpt niet naar het uiterste middel, als er andere, gemakkelijker te hanteren middelen voor de hand liggen, — vooral niet

na de openlijke verklaring, dat men een vijand is van „zeer rigoureux” ingrijpen en daarom een ingrijpen te juister tijd heeft nagelaten.”

De **Express** schrijft: „Waar wij niet anders verwachtten, dan dat deze maatregel op D. D. zou worden toegepast, moeten wij de zekere mate van liberaliteit toejuichen, die uit het besluit spreekt. Men heeft de regeering verweten dat zij bevreesd was Dekker te laten gaan, omdat hij mogelijk dingen aan het licht kon brengen, die der regeering niet aangenaam waren. Wij zijn persoonlijk tegen dat denkbeeld opgekomen, omdat wij de overtuiging hebben, dat ieder staatsman in den tegenwoordigen tijd de verantwoording durft te dragen van zijn handelingen en dat dit voor Nederl.-Indië even goed geldt als voor andere landen. Wij hebben daarin dus niet misgezien.”

Aan het slot van het artikel wekt het blad op tot bezadigdheid en kloek verstand: Daardoor is meer te bereiken voor de goede zaak, dan door welke manifestatie ook, waarin ook maar een oproerig tintje gezocht kon worden.

PEST OP JAVA EN MADOERA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 'taantal overledenen over de laatste zes maanden.

Totaal	leden.		Totaal	leden.	
	geval-	over-		geval-	over-
Totaal	217	211	5207	4958	
	346	332			
Bangl.	294	286			
	334	317			
Berbek.	240	232			
	337	327			
Bangka-	360	333			
	273	262			
Lamong-	408	388			
	467	443			
Magetan.	506	477			
	768	724			
Paree.	657	626			
	23	21			
Toeloeng-	25	21			
	26	20			
Kediri.	7	3			
	3	2			
Soerabaya.	8	8			
	20	14			
Madjoen.	44	44			
	28	22			
Malang.	21	21			
	84	75			
Soerabaya.	97	87			
	114	109			
Madjoen.	119	169			
	151	113			
Malang.	120	120			
	5	5			
Madjoen.	5	3			
	13	15			
Madjoen.	15	8			
	8	5			
Malang.	14	14			
	7	18			
Soerabaya.	5	5			
	10	9			
Madjoen.	10	10			
	25	27			
Malang.	27	27			
	36	36			
Soerabaya.	36	20			
	19	19			
Madjoen.	19	15			
	15	15			
Malang.	22	16			
	17	17			
Soerabaya.	17	18			
	32	18			
Madjoen.	18	18			
	34	34			
Malang.	12	141			
	141	265			
Soerabaya.	280	218			
	257	247			
Madjoen.	174	167			
	250	245			
Malang.	197	190			
	258	249			
Soerabaya.	244	235			
	235	222			
Madjoen.	401	386			
	375	364			

Men lette op de groote toename van de kwaal volgens de laatste opgaven.

De Troonrede.

Betreffende de Koloniën vermeldt de jongste Troonrede: De West-Indische koloniën bleven van rampen als waarvan in het vorig jaar werd gewaagd, gespaard. De voortdurende vooruitgang van den algemeenen toestand in Nederlandsch-Indië stemt tot groote voldoening. Met leedwezen moet vermeld worden dat de pest in verschillende gewesten op Java ondanks de krachtige pogingen tot onderdrukking nog steeds slachtoffers eischt. De gunstige berichten uit Atjeh wettigen de verwachting dat in de naaste toekomst het militair bestuur aldaar geheel door het burgerlijk bestuur zal kunnen worden vervangen. De burgerlijke en militaire landsdienaren vervullen

Hillmer & Co.
Noordeinde 58. Telef. 1667.
PIQUÉ HEMDEN
f 2.75, f 3.50, f 4.—, f 4.50.
ENGELSCH HEMDEN
steeds de nieuwste Dessins
van af f 2.50.
Rijke keuze **DASSEN.**
Gemaakte en Zelfbinders.

LIBERTY

VRAACT FRANCO STALEN
VAN
ONVERSCHILTBAAR KATOEN
VOOR BLOUSES, JAPONNEN &
KINDERJURKEN 78% BREED
IN 20 FRAAIE KLEUREN
Fl. 0.85 PER MTR
EENIGE VERTEGENWOORDIGERS IN NEDERLAND
METZ & C HOOGSTRAAT 10
's GRAVENHAGE
EN LEIDSCHESTRAAT AMSTERDAM

BOUWT

OP
„Oud-Wassenaer”,
„Groot-Haesebroek”
- of „De Pauw”. -
Inlichtingen te bekomen bij de bekende
Kantoren.

PRIJS f 180.-

„EMPIRE” Schrijfmachines
met zichtbaar schrift.

Generaal-Vertegenwoordiger voor NEDERLAND:
A. E. LEO
279 BEEKLAAN - DEN HAAG.

VOOR INDIË.
DE AANGENAAMSTE, MOOISTE EN NUTTIGSTE
BEZIGHEID IS ZEKER HET FLUWELPLETTEN EN
SCHILDEREN. ONDERRICHT BIJ
Firma TENZER NOORDEINDE 139A
:- DEN HAAG :-
MAGAZIJN EN FABRIEK VAN SCHILDERSARTIKELN, VOOR-
WERPEN OM TE BRANDEN, SNIJDEN, ENZ.
RIJK GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN
tegen inzending van **50 Cent FRANCO INDIË.**

hunne taak hier te lande en in de koloniën op lofwaardige wijze.

Ten behoeve van de verdediging van Nederlandsch-Indië zal de aanbouw worden voorgesteld van een slagschip, ten laste van de Indische geldmiddelen.

Met uwe medewerking hoopt de regeering de laatste overblijfselen van de vordering van heeren diensten op Java en Madoera weg te nemen. De regeering oordeelt het hare roeping ook in de koloniën de volkswelvaart te verheffen en aan te kweeken het besef van saamhoorigheid van moederland en koloniën en van al de bewoners dezer gebiedsdeelen.

Zij zal haar doel nastreven door bevordering der volksoopvoeding, zich aanpassende aan de behoeften der verschillende groepen waaruit de bevolking in Nederlandsch-Indië bestaat en opwekkende tot verdraagzaamheid op het gebied van den godsdienst en onderlinge waardeering der rassen.

Suriname.

In ons nummer van 4 September schreven wij: „Als er iets is, waarin wij bij onze Engelsche burens achterstaan, dan is het wel het gebied der hygiëne, waarop wij nog maar hoogst bescheiden schreden hebben gezet. Nog steeds blijft een verordening regerende de muskietenbestrijding uit, terwijl onze burens zulke verordeningen reeds lang hebben... en uitvoeren. Voor zulk een verordening, mits streng gehandhaafd, geven wij de instelling van gemeentebesturen gaarne cadeau”. Daarop lieten wij volgen: „Wij hebben in dit weekblad zoo dikwijls een lans gebroken voor betere hygiënische maatregelen, dat wij daarover thans niet verder behoeven uit te weiden.”

De inmiddels uit Suriname ontvangen bladen geven ons evenwel aanleiding op de zaak terug te komen. Er is n.l. in die bladen heel wat te doen geweest over de wijze en den uitslag van de keuring voor aspirant-commies bij de belastingen.

Hierin heeft de heer H. A. Hovenkamp, chef van den militairen geneeskundigen dienst en geneeskundig inspecteur, aanleiding gevonden om in een ingezonden stuk in de bladen, de gevolgde wijze van keuren in bescherming te nemen en eenige beschouwingen te geven aangaande den uitslag der keuring.

Die uitslag werpt een bedroevend licht op de fysieke gesteldheid der aspiranten.

„Onder de 34 candidaten voor aspirant-commies, — aldus de heer Hovenkamp — die voor de commissie verschenen, zijn 16 behept bevonden met filaria, d. i. ruim 48% en dit uit een sociaal meer bevoorrecht gedeelte der bevolking. Dit feit geeft waarlijk te denken. Nog steeds bestaat geen geneeswijze tegen deze ziekte en zijn wij uitsluitend aangewezen op het voorkomen daarvan.

En deze bestaat hoofdzakelijk in het behoeden voor den beet van de muskiet, want dat filaria van den eenen mensch op den ander overgebracht wordt door muskieten is een vaststaand feit; of ze bovendien nog door drinkwater wordt verspreid, is niet bewezen. De strijd op leven en dood met de muskieten zou het meest doeltreffend zijn, maar er kan reeds veel bereikt worden met het steeds slapen onder goed sluitende muskietenkleeden.”

De strijd op leven en dood met de muskieten! Waarom vangt het bestuur dien niet aan? Men geeft groote sommen uit om werkkrachten uit den vreemde aan te voeren, maar doet niets om te verhoeden, dat de aanwezige en aangevoerde werkkrachten ongeschikt worden voor den arbeid. De muskietenbestrijding moge in de buitendistricten met hun geringe bevolking hopeloos zijn, in Paramaribo is dit anders. Daar is die bestrijding zeer goed mogelijk als men er maar het noodige geld voor uitgeeft en energieke personen met de leiding belast. In de eerste plaats is een verordening noodig. Om die te ontwerpen kan men bij onze Engelsche burens in de leer gaan. Ziet het Koloniaal Bestuur het groote belang der zaak niet in en nemen ook de Koloniale Staten niet het initiatief, dan trede de Regeering in deze op. Zij zou daarmee nuttiger werk doen dan met het wijzigen van het Regeerings-Reglement. Nogmaals dringen wij aan op de detachering van een knap entomoloog, die aan 't hoofd kan staan van de muskietenbrigades.

Muskietenkleeden zijn goed, maar blijven een zeer gebrekkige bescherming. Wij herinneren ons eens overnacht te hebben in een kleine woning in een der districten. Onze hangmat-klamboe, die tot op den vloer reikte, liet niets te wenschen over; niettemin waren spoedig tal van muskieten daar binnen gedrongen. Bij onderzoek bleek, dat deze door retsen in den vloer onder de klamboe gekomen waren.

De opvoeding van de bevolking tot hygiënisch leven vereischt ontzaglijk veel tijd. Men kan daar niet op wachten. Het koloniaal bestuur moet dwingend optreden en de voorgeschreven maatregelen krachtig doorzetten.

In 'n artikel, getiteld Keuringen Filaria, vraagt Suriname van 19 Augustus: „Is de instelling van een gezondheidsraad, aan welke ook woningtoezicht werd opgedragen en waarin het leeken-element naast het medische een plaats, zij het een bescheidene, ingeruimd kreeg, niet een gebieden-de eisch van onzen tijd en onze toestanden?”

Zeker, zulk een raad kan nuttig zijn, maar men bedenke, dat commissiën, vooral in de tropen, langzaam werken. In zulke commissiën is er veelal één,

die het werk doet en die het sneller zou doen als hij alleen de verantwoordelijkheid had. Beter dan een raad, achten wij een geneeskundig inspecteur, mits die niet tevens chef van het militaire hospitaal is.

A propos van dit hospitaal, heeft men daarin muskietvrije kamers en liggen alle patiënten onder klamboes? *

Wij lezen in De West van 22 Augustus: Op het middagappèl van Dinsdag werd door den kapitein-commandant F. C. Hirschman het commando over de troepen overgedragen aan den eerste-luitenant J. A. van Seventer.

De kapitein heeft bij die gelegenheid een toespraak gehouden tot de troepen en officieren, die opgesteld stonden voor de kazerne. (De luitenants Meijnema en Patoir waren niet aanwezig).

Hij verklaarde bij het overgeven van het commando een deel van zichzelf weg te geven. De troep, aanvankelijk een kind van het Nederlandsche leger, is door hem geleidelijk hervormd tot een deel van het Oost-Indische leger. De veranderingen, die daarbij noodig waren, hebben meermalen ontstemming teweeg gebracht, omdat men meende, dat sommige van de nieuwe bepalingen ongunstig waren. Maar wanneer de balans wordt opgemaakt, dan zal men zien, dat over 't geheel de verandering is in 't belang van de militairen. Spreker hoopte, dat wanneer de militairen eenmaal hun bestemming naar de Oost zullen hebben gevolgd, zij daar meer promotie zullen maken dan in Suriname.

Om in Suriname militair te blijven in den zin van 't woord, eischt meer geestkracht — zoo vervolgde spreker — dan in Indië, waar men meer de werkelijkheid heeft van het soldatenleven, en gelegenheid vindt zijn soldatenhart te toonen.

Wat spreker ook moest afkeuren in Suriname, is dat de burgerij zich te veel inlaat met het inwendige militaire leven, en allerlei lastgevigen beoordeelt, enz. (Dit slaat vermoedelijk op critiek over gehouden oefeningen, enz. Redactie De West.) *

Uit een artikel in de N. R. Ct. van 10 September (Avondblad D), getiteld Halve hervormingen, handelende over het Nederlandsch onderdaanschap in de koloniën: „Doch voor de West is voorziening niet minder urgent. Dat thans de in Suriname uit immigrantenouders (Britsch-Indiërs of Javanen) geboren kinderen met hun verder nakroost of Britsche onderdanen blijven of niemands onderdanen (Heimatlosen) zijn, maar in geen geval Nederlandsche onderdanen, is een misstand, welks gevaar te scherper in het oog springt, als men bedenkt, dat deze beide landaarden niet minder dan een derde van de bevolking der kolonie vormen. Reeds twee jaar geleden heeft de Suriname-commissie in haar helder rapport (bladz. 198—199) op dit gevaar gewezen; sinds dien gebeurde er..... niets.” *

Hetzelfde blad (Avondblad B) geeft een overzicht van het verslag door den directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum over het tijdvak van 1 October 1911 tot 30 September 1912. Daaruit knippen wij het volgende: „Bij beschikking van den minister van binnenlandse zaken van 13 November 1911, werd de heer J. P. B. de Josselin de Jong, die tot nu toe slechts tijdelijk was aangesteld, benoemd tot conservator bij 's Rijks Ethnographisch Museum. Deze vaste benoeming is van groot belang voor het museum, daar de heer De Josselin de Jong getoond heeft, vol ijver en werkkraft te zijn en de Amerikaansche afdeling door hem uitstekend gereorganiseerd is.” „De conservator J. P. B. de Josselin de Jong besteedde veel tijd aan het bestudeeren van de ethnographie van Guyana, met het oog op de rijke collectie van voorwerpen uit Suriname.” *

In no. 11 (10 September 1913) van het nieuwe weekblad Panorama een goed artikel over Paramaribo met 14 aardige kiekjes.

Slechts een paar opmerkingen: Herinneren wij het ons goed, dan zijn de kraampjes aan den Waterkant van Syriërs, niet van Portugeezen.

De schrijver zegt, dat de temperatuur over dag gewoonlijk 90 à 95° F. is. In de meteorologische waarnemingen over 1911, gepubliceerd door het Departement van Landbouw in Suriname, vinden we als gemiddelde maximum temperatuur van October (de warmste maand) aangegeven 32° C. De hoogste temperatuur in die maand was 34° C.

De gemiddelde temperatuur in die maand was om

8 uur 's morgens	25.7
2 uur 's namiddags	29.9
6 uur 's avonds	27.0

In Januari waren de cijfers respectievelijk: 28, 29.6, 24, 27.1 en 25.2.

Schrijvers cijfers zijn dus iets te hoog.

Curaçao.

In de N. R. Ct. van 8 Sept. Avondblad C komt eene correspondentie voor, waaraan wij het navolgende ontleenen.

„Onze correspondent te Willemstad schrijft d.d. 21 Augustus 1913:

De vorige week berichtte ik u een en ander in verband met de geruchten over woelingen in Venezuela. Een bezonken oordeel is in dezen ook thans

Koninklijke
Brood- en Beschuifabriek
LENSVELT NICOLA
VEENESTRAAT 23 DEN HAAG
LUNCHROOM

Specialiteit:

HAAGSCHE BESCHUIT
ROGGEBROOD IN BLIK VOOR EXPORT

Gebr. P. H. CAMINADA
LANGE HOUTSTRAAT 3
HAAG - Telefoon 713
SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN.
BRILLEN, KIJKERS, ENZ.

AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

RIPPEN

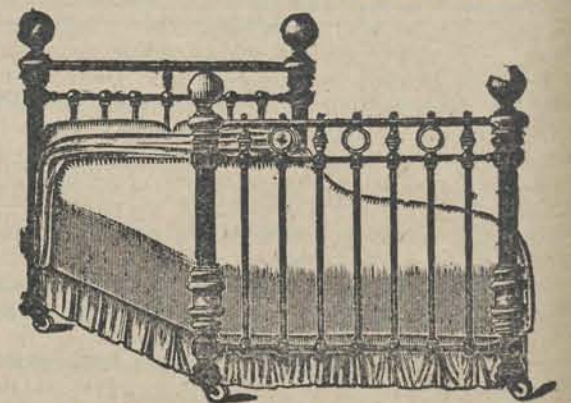
PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN

STEMMEN

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

De Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
v/h. **L. LANGE**

LEVERANCIER VAN Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
Lange Voorhout 86 - 's-GRAVENHAGE

Ruime sortering van 3, 4 en 5 Cts. Sigaren.
Specialiteit in HAVANA, MANILLA en BREMER SIGAREN.

MAGAZIJN VAN:

Heeren Hoeden

EDUARD PELGER

PRINSESTRAAT 35, :: 's-GRAVENHAGE

TELEPHOON 3902.

og niet te vormen, waar de verhalen, die de ronde doen, niet met elkaar kloppen en de rechtstreeks behorende partijen waarschijnlijk van meening verschillen zijn, dat zij haar zaak bederven door de gehele waarheid en niets dan de waarheid wereldwijd te maken. Wat men verneemt, dient daarom wel eenigszins cum grano salis opgevat te worden.

Rekening houdende met deze temperende omstandigheden, schijnt de waarschijnlijkste lezing van het voorgevallene die te wezen, volgens welke het verzuimen van Castro op zijn gelukkig gesternte, of de goedgelovigheid van zijn volgelingen, hun partijtje gespeeld heeft.

Castro schijnt n.l. nog steeds zóó vast op zijn moreel overwicht op de Venezolanen te bouwen, dat hij meende hen er toe te kunnen brengen president Gomez te verzaken, door de bloote aankondiging, dat zij zich onder zijn vaan hadden te verheffen. De over het geheele land verspreide militaire hoofden en andere daar in aanmerking komende autoriteiten ontvingen brieven van den gewezen „Restaurador”, waarin hij hun mededeelde, dat hij zich inderdaad weer geroepen gevoelde, den zwaren last der regering te torsen en, teneinde daaraan in staat gesteld te worden, op hun medewerking en hun trouw aan den oorspronkelijken chef rekende. Alle vroegere aanhangers van de Restauracion, zelfs die, welke, tijdelijk verblind, den overweldiger Gomez gediend hebben, zou hij, Castro, met open armen in zijn rijen opnemen zonder eenigen wrok wegens den door hen beganen misstap. Alles zou vergeten en vergeven worden, als zij hem maar wilden helpen, om den overweldiger te verdringen.

Hij had echter buiten den waard gerekend. De personen, die met de epistels in quaestie bedacht werden, kregen blijkbaar den indruk, des vogelaars gehuit te hooren, en wisten niets beters te doen dan Gomez deelgenoot van dit geheim te maken. Zij vroegen daarop den raad, om ontvankelijkheid voor Castro's voorstellen te veinzen en aldus den schijn te wekken, alsof hij of zijn vertrouwde helpers welkom zouden zijn.

De ontwerpers van dit plan hebben er succes mede gehad. Een geheime code, bestemd om gebruikt te worden bij gedachtenwisselingen tusschen de op Curaçao vertoevende samenzweerders en hun partijgenooten te Coro, werd door de autoriteiten van deze Venezolaansche plaats onderschept en de overbrenger van die code in verzekerde bewaring genomen. Met behulp van den code kon men van Coro het sein geven, dat de „restauradores” den overtocht konden wagen, waarop zich een viertal hunner naar die stad inschepte. Zij werden er uitstekend ontvangen en seinden op hun beurt aan partijgenooten, om over te steken. Aan deze uitnodiging gaven enkele anderen, o. w. Simon Bello, een zwager van Castro, gevolg.

De blijde aankomst te Vela de Coro werd natuurlijk naar behooren gevierd. Lazaro Gonzales, de „jefe civil” van Coro, ontving de reizigers aan het hoofd van een leger van duizend man, die linten om den hoed hadden, waarop de leus „Viva Castro” prijkte. Hij stond Bello zijn strijdros af en noodigde dezen uit de troepen te inspecteeren, hetgeen Castro's zwager deed en daarna een toepasselijke rede hield. Twee efmalen heerschte Bello over de „veroverde” steden en dat hij zijn taak ernstig opvatte, blijkt o.a. daaruit, dat hij bevelen tot inlichtening van ingezetenen, die zijn misnoegen hadden gewekt, uitvaardigde.

Ten slotte werd ter viering van de blijde inkomsten een feestmaal gegeven, hetwelk ook al de nieuw aangekomen „partijgenooten” moesten bijwonen. Men zat gezellig bijeen en liet lustig de kurken der uit Curaçao medegenomen champagneflesschen knallen, toen op een gegeven oogenblik Leon Jurado, gouverneur van den staat Falcon, waarin Coro gelegen is, en andere bekende vrienden van Gomez de feestvreugde kwamen verstoren en den heeren uit Curaçao beduidden, dat zij zich moesten beschouwen als gasten van president Gomez, die de noodige beschikkingen had genomen, om hen een verblijf te verzekeren in de gevangenis.

Volgens een andere lezing zou Lazaro Gonzalez niet aan dit kluchtspel hebben meegedaan, daar hij te goeder trouw voor Castro werkte, hetgeen bij tijds ontdekt werd, een ontdekking, welke hem het leven zou hebben gekost.

Omtrent het lot van Bello en de andere, uit Curaçao vertrokken samenzweerders is niets met zekerheid bekend. De echtgenooten en andere achtergebleven bloedverwanten schijnen evenwel daaromtrent geen ongerustheid aan den dag te leggen, welgemoed als zij zich blijven betoonen.

De Cur. Ct. schrijft over de omwenteling nog: „Te oordeelen naar de laatste berichten uit Venezuela, schijnt de revolutie op een fiasco te zullen uitloopen.

Torres, de aanvoerder der revolutionairen in de oostelijke provinciën, is door de regeringstroepen gevangen genomen en met het oorlogsschip „Margarita” naar Pto. Cabello gevoerd.

In Tachira werden de opstandelingen verslagen en hebben zij zich uit de voeten gemaakt, waarvan men weet niet.

In Maracaibo blijft alles rustig.

In Pto. Aabello verwacht men elk oogenblik de aankomst der volgelingen van Castro, die, kort geleden van hier naar Coro vertrokken, aldaar gevangen genomen zijn.

President Gomez bevindt zich te Maracay met het gros van zijn leger. De regering gaat voort met het aanwerven van soldaten”.

Uit deze berichten is niet bevestigd het telegram van Washington dd. 14 Aug. (zie ons no. 34), volgens welk Castro zich op Bonaire bij den heer Thielen zoude bevinden. Waarschijnlijk is het volgende bericht uit de Cur. Ct. de oorsprong van dit telegram:

„Op Bonaire is wederom een Venezolaan op een ongewone wijze, en wel met een klein bootje, uit zijn land aangekomen. Het is Dr. Miano Rojas, vroeger administrateur van de douane te La Guaira”.

Uit de Cur. Ct. nemen wij nog over: „De Ned. schoener Virginia, die door de revolutionairen te Coro aangehouden werd, is Maandag hier teruggekeerd met lading, o. a. runderen, waaraan gebrek begon te heerschen. Voor zijn onvrijwillig verblijf te La Vela de Coro gedurende anderhalve week, heeft de schipper schadevergoeding geëischt en gekregen. Naar wij vernemen bedraagt de schadeloosstelling 30 bolivares per dag”.

De Vrijmoedige bevat de navolgende berichten:

„Volgens de agenten der Hamburg-Amerika-linie alhier, de heeren Edwards, Henriquez en Co., bestaat er gegronde hoop, dat ons eiland door de plezierbooten der Maatschappij in het voorjaar van 1914 zullen worden aangedaan, zoo onze haven tegen dien tijd zoodanig verbeterd zal zijn, dat die booten veilig in- en uit kunnen varen.

Hopen wij, dat onze haven tegen dat voorjaar volkomen verbeterd en voor groote stoomschepen toegankelijk zal zijn!

Reeds een paar morgens valt er een kortstondige lichte regen.

Het regenseizoen schijnt zich dit jaar vroeg te willen instellen.

Uit de Cur. Ct.: Met de Estelle zijn alhier van Aruba onder politiegeleide overgebracht zeven personen, verdacht van diefstal en brandstichting ten nadeele van den heer Adriaan Laclé op Aruba. Naar wij vernemen heeft een der verdachten bekentenis afgelegd voor zooverre betreft den diefstal, terwijl hij het uitbreken van den brand toeschrijft aan een ongeluk, veroorzaakt door het laten vallen van een brandende kaars in een vat werk”.

De totale uitvoer uit de kolonie in het 2e kwartaal van dit jaar bedroeg f561.549 en voor Curaçao alleen f345.649.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Het Geloof van den Javaan. Het Hindoeïsme is nog sterk in het Javaansche leven geworteld. Voor den vorm is de Javaan Mohamedaan, in zijn hart is hij veelal Boeddhist, heeft polynesische ideeën, van den Boeddhistischen geest doortrokken, en waarover een Islamitisch kleed. Dit kan, volgens de Bintang Soerabaja, blijken uit het kort geleden in Malang voorgevallene: Een Europeaan had bij onderzoekingen naar goud in het distrikt Batoe, in de dessa Singgoriti, beelden uit den Hindoeitijd gevonden, die de Javaan met den welbekenden naam van retjo bestempelt. Als curiosum had hij een dezer mede naar huis genomen. De bevolking dier dessa kon en wilde daarmede echter geen genoegen mede nemen, want die beelden waren haar lief en heilig. En ziet, zoo zeiden zij, nu een dezer beelden door schennende handen uit het dorp is weggevoerd, heeft eene ziekte daar haar intrede gedaan. De dessalieden staken de hoofden bij elkaar en beraadslaagden om, het kostte wat het wilde, het weggevoerde beeld weer in hun bezit te krijgen. Gezamenlijk gingen zij naar het distrikts-hoofd, deelden hem hunne bezwaren mede en verzochten hem dringend, ter voorkoming van groot onheil op de plaats hunner inwoning, al zijn invloed aan te wenden opdat de retjo weder in de dessa op de oude plaats mocht worden teruggebracht. De wedono (distrikthoofd) vond, dat zij gelijk hadden en schreef den Europeaan een brief, waarin hij hem verzocht het beeld te willen terugzenden, de redenen waarom uiteenzettende. — De Javaan, zoo vervolgt de schrijver, kent beter de geschiedenis der wajangpoppen, dan de voorschriften van de Islam en de innerlijke beteekenis daarvan. Zelfs onder de Mohamedaansche voorgangers zijn er maar weinigen, die er goed van op de hoogte zijn.

Wat te denken van de onontwikkelde massa, die zich geworpen heeft in de armen van de Sarikat Islam, niets begripende van het doel — economische opheffing — waarmede zij is opgericht

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering op het leven
 Oudehavenkade Nr.1. Plan C, Rotterdam.
 Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Levensverzekering
 in elken vorm.
 Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië te SOERABAIA.

VLEU PIA KUNSTSPEL- ORG	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS.
VERHUUR.		p.m. of f 50.— p.j. af „ „ -80.— „ „
PIANO'S van f 5.— VLEUGELS „ -8.—		STEMMEN. IL.
REPARATIE. RU		Instrumenten.
Afd. Gebruikte		voor het gereedmaken TROPEN.
SPECIALE RICHTING voor de		

WAROONG DJAWA
INDISCH RESTAURANT
 à la Carte
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG.
 TELEPHOON No. 4882.
 Dagelijks geopend van 12—7 uur. Voor uitzending wordt f 0.25 besteltoon gerekend, tenzij afgehaald.

„TRANSVALIA”
 PRINS HENDRIKSTRAAT 74, DEN HAAG.
ONDERGOEDEREN
OOK IN ECHT JAEGER.

J. P. KOSTER
 - ANTIKIE EN MODERNE WOONRICHTING -
 BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ - MEUBELMAKERIJ
 V. D. SPIEGELSTRAAT 2 - DEN HAAG.

Frans van Wijk en Zonen,
 24 Vlamingsstraat,
 - DEN HAAG. -
 Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-
 Inrichtingen.

VACANT

en waarin langzamerhand, juist daardoor een lust tot verzet is ontstaan. Het groote aantal leden gaf moed en kracht, men stelde z.g. vertrouwen in de hoofdmannen, die de Regeering en de Europeanen wel naar hunne pijpen zouden laten dansen. Zoo werd er gedacht, en daarom achten wij — alzoovovengenoemd blad — 't wijs van de Regeering aan deze vereeniging de gevraagde rechtspersoonlijkheid te weigeren, doch toe te staan aan plaatselijke vereenigingen, die hetzelfde doel beoogen. De kracht van een centrale leiding is daardoor gebroken, en de plaatselijke vereenigingen moeten zelfstandig handelen, kunnen zich niet achter een Hoofdbestuur verschuilen.

Intusschen zijn in den laatsten tijd weer overal tal van nieuwe vereenigingen ontstaan: tokos en waroengs. Voor de hoofdplaats Soerabaja werden volgens de Perniagan en Pewartia Soerabaja alleen de namen van 14 waroengs en tokos genoemd, in den verderen Oosthoek van Java, die van een honderdtal tokos.

Onpartijdigheid? Het bestuur te Pekalongan, houdt er een eigenaardige manier op na om de S. I. tegen te werken, dan wel blijkt te geven van zijn afkeer tegen deze vereeniging. Als een Sarikat Islammer — alzoovovengenoemd Pembrita Betawi — om de een of andere reden feest wil vieren, en hij vraagt aan de negri (bestuur van de hoofdplaats) de vereischte vergunning om daarvoor optochten of samenkomsten, al dan niet van godsdienstigen aard, te mogen houden, dan wordt hem dit geweigerd. Iemand, die geen lid van de S. I. is en in een analoog geval hetzelfde verzoek doet, krijgt zijn verzoek wel ingewilligd. Voor de rol wordt de straf of de boete van een Sarikat Islammer op het dubbele geseld van die, welke bij gelijke overtreding door een niet-lid wordt bedreven. Is dat geen willekeur? zoo vraagt het blad. En is dit wel de bedoeling van de Regeering? Neen, het is geniepig, getuigt van zwakheid, en is een goed bestuur onwaardig. Zoo luidt zijn antwoord.

De brand te Kwitang heeft meer dan 4000 slachtoffers gemaakt en vele bewoners dier kampong van hunne slaappleaatsen beroofd. Met dankbaarheid wordt in de Pembrita Betawi melding gemaakt, dat het militair bestuur terstond de noodige barakken tijdelijk heeft afgestaan, totdat nieuwe woningen zijn opgesteld. Een handelaar te Batavia heeft dadelijk een som van f 5000. daarvoor beschikbaar gesteld, terwijl de Secretaris van den gemeenteraad aldaar op verschillende intekenlijsten daarvoor een bedrag van f 4100 ontving.

Een Nieuwe School. Batavia is een nieuwe inlandsche school rijker geworden, door een partikuliere vereeniging tot stand gekomen, en die met een regeeringssubsidie voort denkt te kunnen werken. Zij zou in September geopend worden. De leerlingen moeten afkomstig zijn van de hoogste klas eener Europeesche lagere school. De cursus zal zes jaren duren, en dient hoofdzakelijk tot opleiding van onderwijzers voor het lager onderwijs, maar zij, die slagen, kunnen aan de inrichting nog twee of drie jaren blijven, om zich voor de hoofdklasse te bekwamen. Voor schoolgebouw had het bestuur der vereeniging het oog op een huis, vroeger bewoond door en toebehoorende aan den heer van de Wall te Goenoeng Sahari. Het is een ruim huis, waarvan een groot erf verbonden is. Achter dit huis is een kampong en daaraan grenzende liggen ± 20 bouws wawahs. De vereeniging wil het geheele complex aankopen. Ongetwijfeld is het een mooie onderneming, schrijft de Pembrita Betawi, en de Inlanders mogen er wel dankbaar voor zijn en dit toonen door er een ruim gebruik van te maken. Alleen daardoor kan deze poging goed slagen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineesche pers over de S. I. Die S. I. heeft goed praten met hare mooie en goede bedoelingen, van economische opheffing enz. Maar 't wordt nu toch tijd, dat hare leden een toontje lager zingen. Als de regeering niet bij machte is om de buitensporigheden tegen te gaan, zullen de partikulieren het wel moeten doen. Zoo schrijft de Chineesch-Maleische pers, die over 't algemeen de genomen beslissing omtrent de niet erkenning van de S. I., een bewijs van zwakheid acht. De Pewartia Soerabaja verhaalt van een Maleier in Kraksaan, een lid van de S. I., die op Europeesche wijze erg dandyachtig gekleed, naar de suikerfabriek Kandjangdjati ging om zijne sawahs te verhuuren. Toen hij op het kantoor van de fabriek kwam, was de kassier, een Javaan, bezig om geld op den grond uit te tellen. De dandy gaf op hoogen toon zijn verlangen te kennen den tuinopziener te ontmoeten om over den huur en verhuur der gronden te spreken, stootte den Javaan aan en liep hem rakelings voorbij, zonder eenige verontschuldiging. De kassier was stom verbaasd over deze onbeschaamdheid, maar ging bedaard door met geldtellen. Voor den tuinopziener bleef de Maleier staan met de handen in de zijde en een sigaar in den mond. De tuinopziener bleef ook bedaard en vroeg hem eerst, of hij de adat niet kende. Trotsch antwoordde de Maleier, dat hij geen andere adat dan

die van de S. I. kende en vroeg toen op zijne beurt aan den Europeaan: Zijt gij daarmede niet bekend? Hij nam daarbij zóó'n brutale houding en toon aan, dat de tuinopziener zich niet meer bedwingen kon, den man een gevoelig pak slaag toediende en hem daarna naar het hospitaal liet brengen. Een goede manier, die meer moest worden toegepast, om die rakkers klein te krijgen. Zoo schrijft bovengenoemd blad.

Niet lang geleden, zoo vertelt de Perniagan, werd een Inlander van het partikuliere land Ragoenan in het onderdistrict Pasarminggoe van de afdeling Meester Cornelis, opgevat, omdat hij verdacht werd een kip te hebben gestolen. Hij was lid van de S. I. en tegen hem getuigde een Sarikat Islammer. Hij werd dan ook voor de rol veroordeeld, hoewel hij den diefstal ontkende en de zaak toch eigenlijk niet voldoende was bewezen. Een paar dagen later ontmoette de getuige op straat een familielid van den veroordeelde, die hem aanhield en afvroeg, waarom hij een bezwarende getuigenis had afgelegd, niettegenstaande hij toch niets zekers van den diefstal afwist, althans niet, dat de veroordeelde de kip had gestolen. De aangesprokene werd boos en gaf in grove bewoordingen ten antwoord, dat vrager zijn mond moest houden, aangezien deze nog niet tot de S. I. was toegetreden en zich dus niet te bemoeien had met zaken van Sarikat Islammers onder elkaar. Het gevolg was, dat die twee een robbertje gingen vechten en de Sarikat Islammer verwond werd. Thuis gekomen, sloeg hij op de bedoeg*) alarm waarop alle Sarikat Islammers bij elkaar kwamen. (Dit schijnt nu voor hen het signaal te zijn). Tweehonderd S. Islammers van omliggende kampongs kwamen successievelijk bij elkander, om te vernemen, wat er gaande was. Hij, die het pak slaag had opgelopen, deelde het geval mede. Er waren enkelen, die te kennen gaven, dat het een zaak was, waarmede anderen zich niet te bemoeien hadden, maar de overgrote meerderheid was van oordeel, dat de „broeder“ gewroken moest worden. Men was te weten gekomen, dat de persoon, die geslagen had, op een avond naar een feest zou gaan bij den wijkmeester van Lentang Agoeng. Besloten werd zich op dien avond te verzamelen. Met een hadji aan het hoofd, president van de S. I. in hunne kampong, gingen zij gewapend op dien avond ook naar het feest. Ter plaatse aangekomen stormde de hadji met een golok (mes) in de hand naar binnen, gevolgd door de andere „broeders“. Daar vonden zij echter niet dengeen, dien zij zochten, maar wel zijn broeder. 't Komt er niet op aan, zeiden zij, laten we ons dan maar op den broeder wreken. De heer des huizes was alles behalve ingenomen met dit optreden van de Inlanders in zijne kampong. Hij was nog wel de wijkmeester, moest voor de orde en veiligheid in zijn wijk zorgen. En zoo iets moest hij nu in zijn eigen huis ondervinden. Hij kwam er dan ook met kracht tegen op, dat een onschuldige door honderden overvallen werd. Maar het eind van het lied was, dat hij en de onschuldige broeder zwaar verwond werden. Den volgende dag kwam de assistent-wedono van Pasar Minggoe de zaak plaatselijk onderzoeken. De hadji en drie andere personen werden herkend en voor den Inl. ambtenaar gebracht. De hadji erkende volmondig en brutaal, dat hij als hoofd van de S. I. in zijne buurt de bende had aangevoerd, omdat noodzakelijk in 't belang van de broederschap wraak moest worden genomen. De assistent-wedono vond het daarom niets meer dan gerechtvaardigd, hem gevangelijk naar Ragoenan op te zenden. Te Ragoenan werd de zaak door den wedono onderzocht, die hem verder met nog twee anderen naar Meester Cornelis opzond, wel onder politiegeleide, maar niet als een gevangene vastgebonden. Dit was goed ingezien. Want de leden van de S. I., die van dit geval bericht hadden gekregen, hadden zich verzameld op een alarm door de bedoeg geslagen, en besloten om, indien de hadji als gevangene werd opgebracht, hem te bevrijden door de politie aan te vallen. Nu verliep alles rustig. De hadji en zijne handlangers werden in de gevangenis en de verwonden in het hospitaal gebracht. Elken Donderdagavond houden de opgezeten van dat land nu geheime samenkomsten. Wat daar verhandeld wordt is niet uitgelekt. 't Zou goed wezen, als de politie er zich eens mede bemoeide. Zoo meent bovengenoemd blad en deelt verder mede, dat op het land Teloek Poetjoeng, ook in Meester Cornelis, de Inlanders niet waken wilen. De assistent-resident van Meester Cornelis en de patih zijn er heen om de zaak te onderzoeken.

Van Vreemde Koloniën.

Het gerucht, dat de Zwitsersche Bondspresident tot arbiter bestemd zou zijn in zake 't grensgeschil tusschen Portugal en Nederland in Timor, is inderdaad gebleken onjuist te zijn, zooals de (afgetreden) regeering verklaard had. Maar toch heeft er weer een grond van waarheid in gelegen, want officieel

*) Groote zware trom, die in de moskee hangt, en waarop een priester slaat om de zesdaagsche gebeden aan te kondigen, en ook bij andere gelegenheden van belang.

DORDTSCHER BANK
's-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14
Behandelt alle BANKZAKEN.

A. SCHRÖDER & Co.
GROENMARKT 25/26 's-GRAVENHAGE

Zoo juist ontvangen:

EEN MOOIE COLLECTIE

Flanel (zijde en wol)

ZEER GESCHIKT VOOR:

Blouses, Heeren Nachtpakken,
Overhemden, enz.

N. V. ELECTRICHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO“
DEN HAAG.

RADEN ADJENG KARTINI.

Verschenen de DERDE DRUK van:

Door Duisternis tot Licht

Geïllustreerd.

Gedachten over en voor het Javaansche volk

VAN WIJLEN

RADEN ADJENG KARTINI.

Ingenaaid f 2.40.

Gebonden f 2.90.

DE TWEDE DRUK, DIE IN APRIL 1912 VERSCHIEEN,

WAS IN ENKELE MAANDEN UITVERKOCHT.

Uitvoerig Prospectus wordt op aanvraag
franco toegezonden.

VACANT

TOKO BAHROE
Van Kinsbergenstraat 126, Intercomm.
bij de Prins Hendrikstraat, DEN HAAG. Tel. 4796.
SPECIAAL ADRES VOOR GOEDE SAMBALLANS EN BOEMBOE'S.
Firma BARNAS & DIEMERS, Importeurs.

is nu bekend geworden, dat de heer Dr. C. Lardy hiertoe is aangewezen en deze is lid van 't Internat. hof van arbitrage voor Zwitserland, en hij is gevolmachtigd minister voor 't Zwiit. bondgenootschap te Parijs.

De Joodsche kolonisatie in Palestina.

Ter gelegenheid van het jaarlijksch Zionistisch congres geeft de Manchester Guardian een geschiedkundig overzicht van de Joodsche kolonisatie in Palestina, dat zeker belangwekkend genoeg is om er eenige bijzonderheden aan te ontlenen.

Het is waarschijnlijk, dat de draad van 't landelijk leven der Joden in Palestina eigenlijk nooit geheel verbroken is geweest sedert de Bijbelsche verhalen. In de 12e eeuw vond Benjamin de Tudela er eenige Joodsche kolonisten, in de 15e eeuw bezocht Volterra er 50 israëlitische gezinnen van Gaza, die 't land bebouwden; deze kleine kolonie moest er van vader op zoon, minstens sedert 400 jaar wonen.

De eerste poging om de J. weer naar 't land hunner vaderen te doen terugkeeren, was die van J. Nacé, hertog van Naxos. In het laatst van de 16e eeuw deed hij Tiberias herstellen, om er een israëlitische plaats van te maken. Twee honderd jaren verlieten, vóórdat de Engelschen Montefiore en Gawler het denkbeeld weer opvatten; hun pogingen hadden weinig resultaat.

Het begin van daadwerkelijke belekenis dagteekent van 1860, het had een sterk godsdienstig karakter. Eenige orthodoxe rabijnen, aan wier hoofd Hirsch Kalischer stond, vatten 't denkbeeld op Russische en Roemeensche joden naar Palestina te zenden. Zij wisten den Israëlitischen Bond te bewegen Ch. Neiter de opdracht te geven om een studie te maken van de verwezenlijking van dit plan. Hij beval o.a. de oprichting aan van een landbouwschool, die in 1870 dan ook te Mikoeh, dicht bij Jaffa, werd geopend op een door den Sultan daarvoor afgestaan terrein. In 1908 telde de school 857 leerlingen.

De eerste kolonie, die van blijvend belang is geworden, is die, welke in 1873 te Mozah gesticht is. Zij doorleefde vele avonturen, maar bloeit nu. In 1878 volgde Petach Tikwak (deur van hoop), gesticht met steun van Laurence Oliphant en den graaf van Shaftesbury, kreeg zij in 1883 versterking door de immigranten van Bjelestock en Odesa. Zij genoot later hulp van bar. E. de Rothschild en is zoo de voornaamste der J. koloniën geworden met haar 1000 zielen. In het geheel telde men in 1896 vijf en twintig koloniën.

In den aanvang hadden zij alle een pijnlijken tijd door te maken. De kolonisten werden door malaria aangetast, velen hadden gebrek aan geld en aan landbouwkennis. Rothschild besteedde 50 mill. fr. om aan behoeften ter hulp te komen en kennis van land- en wijnbouw te vermeederen.

Thans zijn er 41 J. koloniën, die meerendeels in de vallei van den Jordaan wonen. Zij tellen tezamen 9—10000 zielen en beschikken over ongeveer 100000 acres grond. Zij worden volgens zeer democratische opvattingen bestuurd, en de Fransche regering onthoudt zich van elke bemoeienis. In de scholen wordt Hebreeuwsch geleerd, boeken en dagbladen bevorderen ook de kennis der oude taal.

Vleeschuitvoer van Indochina.

Op het oogenblik, dat een groote landbouwtenoonstelling in den Haag ook de aandacht voor den veehandel verlevendigt, heeft een bericht over de vleeschindustrie in Indochina meer dan gewone actualiteit.

De vraag is opgekomen, op welke wijze van het vee, dat in enkele deelen van Indochina in groot aantal beschikbaar is, door uitvoer meer voordeel te trekken is. Er is op drieërlei wijze antwoord te geven. Het levend vee kan naar vreemde markten worden gebracht. Dit kan echter wel voor kleine aantallen, maar de toepassing op groote schaal is gebleken te groote moeilijkheden en kosten op te leveren. Het vleesch kan in ijs verzonden worden. Hiervoor zijn groote installatiën noodig, de organisatie zou zeer kostbaar zijn en een meer geregelde en meer vaste voortbrenging moeten verzekeren, dan de veestapel van Indochina kan bezorgen. Eindelijk een fabriek van vleesch-conserven. Hiertoe wil de Société des conserves alimentaires du Mékong overgaan.

Deze maatschappij stelt zich voor haar voorraad uit de kudden van Cambodja te krijgen, die op 400.000 koppen geschat worden. Vleesch, huiden, vleeschextract, verwerking van de beenderen, enz., dit alles valt onder haar werkzaamheid. Alleen de behoeften van leger en vloot vormen al een hoeveelheid, waarop zij haar berekening voldoende zou kunnen gronden, maar zij verwacht verder veel van den uitvoer, daar zij de concurrentie gemakkelijk kan aangaan met de Europ. fabrieken, die enorme massa's naar 't Oosten verschepen.

Cocaine in Indië.

De verboden cocaine-handel blijft naar nieuwe middelen zoeken om slachtoffers te maken. In een verhoor voor het Hooge Hof te Calcutta, dat uitliep op de bevestiging van de gevangenisstraf van drie maanden aan een Europeaan, wegens cocaine-smokkel, opgelegd, kwamen er weer staaltjes van

aan het licht. In een aan een firma te Londen gericht schrijven werd b.v. aangeraden de cocaine niet meer in oude kleeren te verbergen, maar tusschen in kisten verscheepte kinine te vermengen. Wij werken mede om hierop de aandacht te vestigen. Het kwaad heeft ten onzent niet den omvang aangenomen, die 't in eenige plaatsen van Frankrijk en van Britsch-Indië verkregen heeft, maar om tijdig tegen ergerlijke toename te waken is 't goed dat alvast op de helse middelen gelet worde.

Maskate.

Het blijft moeilijk iedereen en z'n vader tevreden te stellen, zelfs als men Sultan van Maskate is. Wij hebben vroeger melding gemaakt van de maatregelen, door den Sultan genomen, om in ernst een einde te maken aan den smokkelhandel in wapenen, die van zijn gebied uit, op zeer groote schaal, over den ingang der Persische golf plaats had, en waardoor niet alleen in Persië, maar ook in Br-Indië de oproerige elementen van wapenen werden voorzien. De maatregelen schijnen inderdaad doeltreffend te zijn geweest, want zij, die in Maskate voordeelen van den smokkelhandel trokken, kunnen er niet in berusten de winsten te derven, en zij komen nu op hun beurt den Sultan bestoken, zooals deze voorheen bestookt werd door de mogendheden, die nadeel van 't smokkelen ondervonden.

De leider van het oproer is Abadhi Sheikh Abdoela, die in Mei den heiligen oorlog tegen den Sultan uitgeroepen heeft. Heilige oorlog?! Ja zeker. De smokkelhandel toch kwam ook ten nadeele van Christenmogendheden; de Sultan kwam, op aandringen van de Christenmogendheden, er toe hem te verbieden en sloot met deze hiertoe verdragen. Abdoela heeft dadelijk aanhangers gevonden, daar de arabische hoofden van Oman groote voordeelen oogsten van het overbrengen van de wapenen en van den daarmede gepaard gaanden peperhandel in de Golf van Persië en de kust van Mekray. De verzetspartij wil den Sultan doen vervangen door zijn zoon, die zich gemakkelijker naar hun wenschen zou voegen.

Van Bombay is den 4en September een bergbatterij met 110 man en mulezels naar Maskate vertrokken ter versterking van de 400 man Britsch-Indische troepen, die er reeds waren.

Duitschland te San Francisco.

De directeur van de Hamburg—Amerika-lijn, de heer Ballin, vindt in de officieele onthouding der D. regering aan de tentoonstelling te San Francisco geen reden voor volslagen onthouding van Duitschland. Hij heeft daarom 't initiatief genomen voor een D. afdeling van handel en nijverheid. In Berlijn is een centraal bureau opgericht, onder directie van den heer Stapff, secretaris van de D. vereeniging van industrieelen; een comité zal vertakkingen door geheel D. krijgen.

Duitsch Zuid-Kameroen.

In den regel steken hoogwaardigheidsbekleeders bij officieele bezoeken aan plaatsen speeches af, die den bewoners plezier moeten doen. Maar helgeen Dr. Solf, de D. minister van koloniën, ten beste heeft gegeven op de receptie den 2en September door de Handelskamer te Cribi, vormt hiervan een zeer schrille tegenstelling.

De voorzitter dier Handelskamer zette de desiderata van Z.-Kameroen uiteen. De voornaamste uitvoerhaven Cribi moest een spoorweg krijgen naar 't binnenland. Door verschillende te stichten kulturen zou de lijn zeker productief worden. De er thans heerschende crisis in de caoutchouc vergde vrijstelling van uitvoerrechten.

De minister antwoordde, dat hij den geheelen opzet van den handel in Z.-Kameroen ondoelmatig vindt. De handelaren van Batanga zijn verantwoordelijk voor de slechte uitkomsten van de caoutchouc, door den onvoldoenden staat der bereidingsmiddelen. De financieele toestand der kolonie maakt het onmogelijk het invoerrecht op caoutchouc te verminderen, en dus nog stelliger om het af te schaffen. Een spoorweg naar 't binnenland zou geen winsten kunnen afwerpen, daar Z.-Kameroen te beschouwen is als hinterland van Doeala. De minister gispte scherp de perscampagne, die voor deze zaak is op touw gezet, daar deze de belangen der kolonie slechts kan benadeelen. Daarentegen is hij voorstander van een net van wegen, bruikbaar voor vrachtautomobielen.

De pogingen van de leden der Handelskamer om den minister tot andere inzichten te brengen, mochten hierin niet slagen, zoodat er groote ontmoediging was toen Dr. Solf den 3en September per automobiel naar Yaoundé vertrok.

INGEZONDEN.

Verhooging van het pensioen van de Kapiteins van het leger in Nederlandsch-Indië.

Door de Regeering van Nederlandsch-Indië is het noodig geoordeeld bij de begroting voor het dienstjaar 1914 een voorstel te doen tot verhooging van het pensioen van de Kapiteins met een bedrag van f 400.— en alzoo met ingang van 1 Januari 1914 te doen stellen op f 2400.— 's jaars.

De reden daartoe, verhooging van den levensstandaard, geldig zijnde voor de in

A. SCHARENBERG,
HOFLEVERANCIER. Tel. interc. 2443.
Gemonteerde vuurvaste Schotels
Als: PASTEI-, RAGOUT- en PUDDINGSCHOTELS, CASSEROLES, MARMITES, VISCHSCHOTELS, EIER-PANNETJES, PASTEIBEKERS. Los en en in stellen.
BOTERWARMERS. | VLEESCHDEKSELS (Rond en Ovaal).
WARMWATERBORDEN en | TAFELCOMFOREN.
-SCHOTELS.
15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.
Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.
HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER
ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45
DEN HAAG
Bedden- en Meubelmagazijnen
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.
PRINS HENDRIKSTRAAT
141-143 Den Haag.
Geheel gepantserde Hutkoffers. Voor het bagageroom, 100 cM. lang, 50 cM. breed, 50 cM. hoog, m. bak f 10.50. Voor de hut 100 cM lang, 50 cM. breed, 36 cM. hoog, met bak f 9.— Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM. lang, 50 cM. br., 40 cM. hoog m. bak f 9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL M^{ij}.
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^b, boven Maison KRUL
Telefoon 6318.
TALen: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCHE, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.
Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.
AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN 103
VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
Tramhalte lijn 3
Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of TWEEDEHANDS MEUBELEN willen voorzien.
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10—4 uur.

H. ZUMPOLLE
VEENESTRAAT 29. - Telefoon 4105.
SPECIALE AANBIEDING:
GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 36 c.M. . . . . f 9.75
GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 40 c.M. . . . . „ 10.75
GEPANTSERDE MAILKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 50 c.M. . . . . „ 11.50
GEPANTSERDE BOEKENKOFFER, 50 x 50 c.M. „ 6.25

De Hollandsche Nijverheid
PLEIN 12 :: DEN HAAG
BESTE EN GOEDKOOPSTE ADRES VOOR EIGEN GEMAAKTE
Dames- en Kinderondergoederen
KINDERJURKEN, KINDERMANTELS EN KINDERHOEDEN

Men kan het huidige ministerie derhalve bezwaarlijk verwijten, dat het de Christelijke Inlandsche scholen steunt ten koste van de openbare Gouvernements-school, en, om reden die Christelijke Inlandsche scholen zijn Zendingsscholen, evenmin, dat het ministerie der zending op onvoorzichtige wijze steun verleent. En wanneer er sprake is van toepassing der leus; bijzonder onderwijs regel, openbaar onderwijs aanvulling, dan zou er, gezien bovengenoemde cijfers, eerder reden zijn om die toepassing te zoeken bij het liberale Kabinet-De Meester dan bij het Kabinet-Heemskerk.

Evenmin kan, waar 127 zendingsscholen voorkomen, tegen 3969 openbare neutrale, met eenigen grond van waarheid worden volgehouden, dat de kinderen der Mohammedaansche bevolking naar de zendingsscholen worden gedreven. Zoo'n bewering is werkelijk al te absurd!

Weekblad voor Indië.

In No. 17 artikelt de heer M. van Geuns over het gebeure met Tijpto en de zijnen, die door „Roekeloze en ijhoofdige leeringen van Douwes Dekker” in overspannen toestand zijn geraakt.

Aan het slot zegt de heer v. G.: Het heet, dat de resident der Preanger Regentschappen en de assistent-resident van Bandoeng de ondeugende Bandoengsche knapen bij den kraag hebben gegrepen. Zoo dit juist is, worde hun de verzekering gegeven, dat zij een goed inzicht hebben getoond...

Er is hier tegen het Gezag een actie gevoerd, die verbaasde door haar brutaalheid en ergerde door haar domheid. Gegeven de ontvankelijkheid van het gemoed der half ontwikkelde tropenkinderen, had de Express reeds lang geleden de rem moeten voelen.

Het heet nu, dat Douwes Dekker door de exorbitante rechten, waarover ik het boven had, zal worden getroffen. Zoo dit het geval blijkt, zal hij Uilenspiegel kunnen nazeggen, dat hij het er naar gemaakt heeft. En allen, die weten, dat tropische volken slechts zeer geleidelijk op een hooger cultuurplan kunnen worden gebracht, zullen zich verheugen, dat 's mans warhoofdigheid geen slachtoffers meer kan maken.

Verder bevat dit nummer nog het vervolg van het opstel „Economisch nieuws van de Duizend-eilanden”, door Gabriël, en een geïllustreerd artikel over de Toentang-waterwerken.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: De selectie van de theeplant, door Dr. A. W. Nanninga. — Mededeelingen van het proefstation te Medan, door P. Honnius. — Inkomstenbelasting (Overwinstbelasting van Naaml. Vennootschappen). — Het gouden jubileum der Internationale Crediet- en Handelsvereniging „Rotterdam” (vervolg). — Kultuurberichten „De suikeronderneming Djati Roto. — Reorganisatie Departement van Landbouw. — Bacovencultuur in Suriname. Enz. — Kleine mededeelingen (Semarang-sche tentoonstelling. — De waarde van perceelen te Soerabaja. — Zoutmonopolie in Solo (n Djokja. Enz.). — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijk-sche rubrieken. *.*

Ten slotte nog de titels van eenige publicaties van recenten datum:

Verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Nederlandsch-Indië over het jaar 1912 (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

De handel van Batavia in verband met de uitbreiding van de haven te Tandjong-Priok, door A. T. Wijbrandi (Tijdschr. Nijv. en Landb. in Ned.-Indië, Mei 1913).

Tweede verslag van den dienst der arbeidsinspectie en koeliewerving in Nederlandsch-Indië (Batavia, Landsdrukkerij).

Eenige bladzijden Indische spoorwepolitiek (de lijn langs Java's Noordkust), door S. A. Reitsma (vervolg) (Indisch Tijdschr. voor Spoor- en Tramwezen, Juni 1913).

Algemeen overzicht van de toepassing elders van eenige op Java weinig gebruikelijke middelen om irrigatiewater beschikbaar te krijgen, door A. A. Meijers (Tijdschr. Kon. Instituut van Ingenieurs, Afd. Nederl.-Indië. 1912. Afl. 2).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal tijdschrift; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

Men verzoekt ons mede te deelen, dat de Secretaris van de vereeniging „Moederland en Koloniën”, de heer G. Nydels, is verhuisd van Willem de Zwijgerlaan 5 naar van Bleiswijkstraat 113, 's-Hage.

Naamlijst van nieuw toegetr. Leden.

Contributie.

J. L. Werner, gep. Machinist b/d Kol. Vaart,	Amersfoort f 3.50
E. E. de Rooij van Zuijdewijn, Mach. Zoutverpakking,	„ - 3.—
L. W. Boum Bletterman, Comm. Raad van Just.	Amsterdam - 2.—
W. I. H. Schreinemakers, Onderwijzer N.-I.,	„ - 2.50
S. H. Ziesel, Ambt. Sumatra S.S. (Sloten)	„ - 6.—
H. I. Ph. van Rossum, Hoofdopz. Boschwezen,	Apeldoorn - 2.50
J. E. Timmer, Maj. Art. N.-I. L.,	Arnhem - 2.50
H. J. Schmidt, Maj. Inf. N.-I. L., (Velp)	„ - 5.—
W. J. P. Schalken, Onderw. N.-I.,	Breda - 2.—
H. Bakker, Majoor Generale Staf N.-I., Ginneken,	„ - 2.50
J. F. C. Nienhuis, Inspect. Gevangeniswezen,	Delft - 2.—
Mr. H. G. von Oven,	's-Hage - 2.—
J. C. Beth, Comm. b/h Alg. Rijksarchief,	„ - 2.—
W. C. Oostveen, Leeraar H.B.S. N.-I.,	„ - 3.—
L. E. Vemer, Hoofdcomm. Dep. Dep. O. E. N. N.-I.,	„ - 2.—
H. J. Flothuis, 1e Luit. Inf. N.-I. L.,	„ - 2.—
M. K. Wijngaarden Lindhout, Ambt. N.-I.,	„ - 2.—
Mr. A. Neijtzell de Wilde, Leeraar Opleidingschool Int. Rechtsk.,	„ - 2.50
H. IJssel de Schepper, 1e Luit. Inf. N.-I. L.,	„ - 2.50
S. L. Brug, Off. v. Gez. 1e kl.,	„ - 2.50
W. C. Thieme, Ass.-Res.,	„ - 2.50
Dr. Arie de Jong,	„ - 3.—
E. de Filliaz Bousquet, Onderwijzer N.-I.,	„ - 3.—
M. van Dijk,	„ - 2.50
H. H. van Kol, Lid v/d Eerste Kamer Staten-Gen. (Voorburg)	„ - 2.50
A. P. van de Siepkamp, gep. Luit. Kol. Inf. N.-I. L.,	„ - 3.50
Mej. M. S. van de Willigen, Onderwijzeres N.-I.,	„ - 3.—
Mr. A. J. Andréé Wilkens, gep. Pres. Hooggerechtshof,	„ - 6.—
Mevr. de Wed. M. L. H. de Bordes geb. van Polanen Petel,	„ - 12.—
L. L. M. van der Linden, Lid wees- en boedelk.,	„ - 12.—
C. J. Saraber, 1e Luit. Mil. adm. N.-I. L.,	„ - 2.—
J. H. Jacobs, Leer. Gymn. N.-I.,	„ - 2.—
Dr. A. J. Salm, Dirig. Off. v. gez. 1e kl.,	„ - 2.—
A. J. A. van Driem, Onderw. N.-I.,	„ - 2.—
Mevr. A. H. C. van der Meulen,	„ - 2.—
W. Frijling, Adviseur voor de Buitenbez.,	„ - 2.—
A. H. van Ekris, Hoofdcomm. Gouv. Bedr.,	„ - 2.50
H. P. Coors, Contr. B. B.,	„ - 2.50
J. Engelbert van Bevervoorde, 1e Luit. Inf.,	„ - 2.50
A. R. Leunissen,	„ - 2.50
P. A. M. Spaan, Ass.-Resident,	„ - 3.—
Mr. E. H. de Graag, Amt. ter beschikking, 1	„ - 5.—
J. Dogterom, Arch. B.O.W.,	Haarlem - 2.—
W. G. van Seggelen, Onderw. N.-I.,	„ - 2.50
Mr. J. Elshout, Lid Raad v. Just.,	Gorinchem - 2.—
P. K. van Gemert, Arch. B.O.W.,	Groningen - 2.50
A. H. van de Weerd, gep. Off. van gez. contr. geneesk. R. v. B.	Haarlem - 2.50
J. G. van Ingen, Leeraar H.B.S. N.-I. (Bloemendaal)	„ - 2.50
E. J. Keizer, Onderw. N.-I.	„ - 3.—
F. H. Staverman, Ambt. Meteorol. Observat. N.-I.,	Heelsum - 3.—
J. H. Junius, Leeraar H.B.S. N.-I.,	„ - 2.—
J. H. Schuurman,	Laag Soeren - 5.—
R. L. A. Hellwig, Ass.-Resident, Maastricht	„ - 3.—
R. Akkerman, Godsdienstleeraar, Nijmegen	„ - 3.—
W. P. Bijleveld, gez. gouv.-marine,	„ - 2.50
P. B. van Reenen, gezagh. gouv.-marine,	Rotterdam - 2.50
P. M. Bartels,	Wageningen - 3.50
Z. van Doorn	Zegveld (Woerden) - 2.—
J. F. Roelink, hoofdopz. plantage Voorburg,	Suriname - 2.50
Van der Feen, Distr.-Comm. Coroni,	„ - 2.50
H. Juda, Districtsklerk, Coroni,	„ - 2.50
J. F. Remmert, Rijstpell. Paridjata	„ - 2.50
Mevr. M. van 't Sant Hondius, Weltevreden	Banjoewangi - 5.—
	Weltevreden - 5.—

RECTIFICATIE. In de ledenlijst dd. Juli staat: J. G. van Kuijk, pensionhouder, Apeldoorn; moet zijn: J. G. van Kuijk, Werktgk. en Electrot. Ingenieur, N.-I., (met verlof) Apeldoorn.

's-Gravenhage, September 1913.

De Administrateur van het Kol. Weekblad „Oost en West”:

W. VAN DER ZIJL.

DE RIJSWIJKSCHE BANK.

ZOUTMANSTRAAT 42, 's-GRAVENHAGE.

Commissarissen:
Dr. T. BRESNÉE (pres.)
H. E. VAN LEYDEN.
I. BÄCK.

Directie:
G. J. KUNST.
E. V. VAN LEYDEN.

Effecten - Coupons - Wissels
Safe-inrichting.

FABRIEKSDÉPOT VAN TWENTSCHE LINNENGOEDEREN

„DE WITTE BAZAR”

Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG

TELEFOON 5141

GOEDKOOPST ADRES VOOR

UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN

VOOR DAMES EN HEEREN.

Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.

GEVESTIGD SEDERT 1885.

MAISON-DROUOT

WESSER & Co.

LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG

INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND
EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOON-
HUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE

HOEK'S GASHAARDEN

HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.

VRAAGT CATALOGUS. :: VRAAGT CATALOGUS.

NEDERLANDSCH-INDISCH

Administratiekantoor en Hulpbank
's-GRAVENHAGE - Kortenaerkade 7.

CREDIET- en BANKZAKEN. ::
LEVEN- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN. ::

WISBRUN & LIFFMANN.
VRENESTRAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

Zuid-Hollandsch Koffiehuis

GROENMARKT 37 - DEN HAAG

* CAFÉ RESTAURANT. *

DINERS van 5—8 uur, vanaf f 1.—, f 1.50 en hooger.
Grootste Biljartzaal van 's-Gravenhage. — 12 Biljarts.

VACANT

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.

Vier dames voor pianolessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee dames voor vioollessen.	Eene dame voor kantoorwerkzaamheden.
Een heer voor muzieklusten.	Twee dames voor lessen in teekenen en schilderen.
Eene dame voor zanglessen.	Een dame voor schrijf- kopiër- en vertaalwerk.
Twee dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.	Zes dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Twee dames voor lessen in de Fransche taal.	Een dame voor lessen in machineschrijven, steno-graphie en moderne talen.
Een dame voor lessen in de Engelsche taal.	Twee dames voor het waarnemen der huishouding.
Een Dame om als hoofd eener huishouding op te treden.	Eene dame als modiste, tevens verkoopster naar Indië.
Een dame voor opleiding admittie examen H. B. S. en Gym.	Eene dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Eene dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.	Een heer voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.	Een practisch ervaren Boekhouder voor Indië.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verlenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	} Javaansch. } Maleisch } gediplomeerd.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a, Lochem,	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	} Javaansch. } Maleisch. } Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan v. Meerdervoort 239, 's-Gravenhage,	
	} Javaansch. } Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Gebr. ten Houten

LANGE HOUTSTR. 4 DEN HAAG

TELEPHOONNUMMER 714

BEDDEN- en
MEUBELFABRIEK

JAC. BLADERGROEN

PRINSESTRAAT 3 - DEN HAAG.

KANTOORBOEKHANDEL

Agentuur van J. C. König & Ebhardt, Hannover.

Magazijn van TEEKENBEHOEFTE.

— VULPENHOUDERS. —

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep. 's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zoowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
J. J. C. Bakker, Javastraat 29.
F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennema, Fred. Hendrikplein 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburch 90.
M. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Bijlaardt, Grootte Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Duin-Apotheek, Leuveneststraat 35.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuningen, Statenlaan 40.
J. E. v. d. Harst, Aert v. d. Goesstraat 29.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
A. J. van Huffel Jr., de Riemerstraat 154.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, 1e v. d. Boschstraat 45.
Ph. Luyckx, Westeinde 341.
Firma Mouton, Javastraat 29.
Mej. C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
J. J. Schoevers, Noordeinde 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybolts, Riouwstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan 72.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51.

te SCHEVENINGEN:

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heijer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK:

B. F. Jansonius, Heerenweg 28.

te VOORBURG:

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

H. Blom, Binnenwatersloot.
J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Grootte Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Oversluys.
C. M. J. A. Straman, Wijnhaven.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT:

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS:

A. Teepe.

Marque Déposée „Au-Condor”

LA HAYE — PLEIN 8

PAYS BAS

FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER

Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

EXPORTATION IMPORTATION

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat: Wilhelminastraat 105, Den Haag.

Administratie: Koepoortsweg 107, Hoorn.

Vegetarisch Bureau en Brochurehandel: FELIX ORTT, Soest, waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE” onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f 2.— p. jaar. F. ORTT. Bekroond Propagandageschrift, 5 cents; Brieven over gezondheid, 10 cents; Het vegetarisme bezien van de economische en de ethische zijde, 5 cents; Drankzucht en hoe die tegen te gaan, 10 cents. — LEO TOLSTOY. De eerste stap, 10 cts. — Kookboek van Mevr. VALK, f 1.25.

„BOEATAN”

Magazijn van Indische Kunstnijverheid

Heulstraat, Den Haag

Zie Etalage — Zie Etalage

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER“
 ELITE BIOSCOPE
 PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag **MATINÉE.**
 ENTREE: 50 en 25 Cent voor de **MATINÉE'S**, f1.—, f0.75, f0.50 en f0.30 voor de **AVOND-VOORSTELLINGEN.**

VACANT

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN

VELP - STEEG - ELLECOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 Vlamingstraat 21,
 DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het goedkoopst adres voor Heerenkleeding naar maat.
SPECIAL ADRES voor Ultrustingon.

VRAAGT <i>Krul's</i> HOPJES.	VRAAGT <i>Krul's</i> CHOCOLADE.	VRAAGT <i>Krul's</i> BONBONS.
------------------------------------	---------------------------------------	-------------------------------------

Brengt een bezoek aan BOEATAN

VACANT

Indisch Restaurant
 Vereeniging „OOST EN WEST“
 LAAN v. MEERDERVOORT 187
 Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE
 GROOTE VERScheidenheid van **OOSTERSCHE GERECHTEN.**
 ZORZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD,
 BILLIJK TARIEF.

TJOBALAH SATOE KALI,
 TEMTOENANTI DATANG KEMBALI

Diners vanaf f 1.75.
 Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van :: bezorgloon. ::

VACANT

GROBBE = COMESTIBLES.
 Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

GRANDS MAGASINS A LA BELLE DENTELLIÈRE
 156 NOORDEINDE - DEN HAAG

Echte Kanten en Kunstnaaldwerken

Bezichtiging geheel vrij ::
 Geopend van Maandag tot Vrijdag

KANTEN VOOR KABAYA'S WASCHECHTE LINTEN

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West“: f.....

NAAM: _____ WOONPLAATS: _____

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag.

A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f - 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

A. VAN MEURS PIET HEINSTRAT 18
:: DEN HAAG. ::

TELEFOON 1784

COMPLETE MEUBILEERING — BEHANGERIJ — BEDDENMAKERIJ
STOFFEERDERIJ — LINNEN ROLGORDIJNEN — MADRAS-
GORDIJNEN — LINOLEUMS EN ZEILEN — AXMINSTER
TAPIJTEN — TAFELKLEEDEN — DIVANDEKKEN :

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING.
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS

J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.

OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.

Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van
het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

VACANT

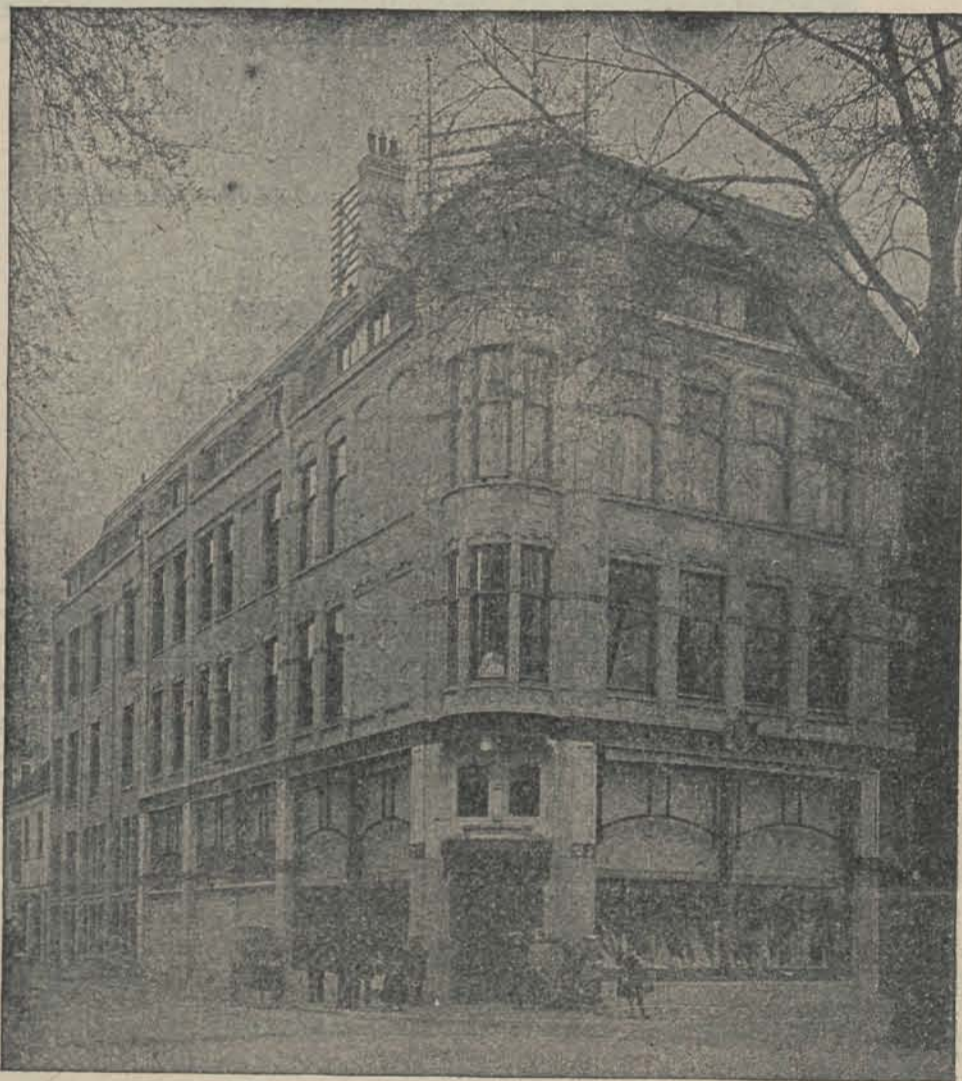
Firma J. M. J. VAN WIELIK,

Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,

LEVERANCIERS VAN

**BINNEN- EN BUITENLANDSCHE
DECORATIËN EN ORDELINTEN**
's-GRAVENHAGE.

VACANT

Fournisseurs
de S. M. la Reine.

Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

VACANT

**GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU
CARL KÖFFLER**

's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.

Belast zich met:

- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
- 2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
- 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
- 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
- 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
- 6e. het oplossen van onbekende wapens;
- 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
- 8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht
voor Genealogie en Heraldiek”.